

Suomeen muuttaneiden äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa: yhteydet maahanmuuton syyhyn, kielitaitoon ja kuulumiseen

PÄÄLÖYDÖKSET

- Kyselytutkimuksen mukaan Suomeen muuttaneista noin joka kolmas äänesti kuntavaaleissa 2017, yli 40-vuotiaat useammin kuin nuoremmat. Rekisteritietojen mukaan äänestysaktiivisuus ei ollut ulkomaista syntyperää olevilla tosiasiallisesti näin korkea.
- Äänestysaktiivisuudessa oli alueellisia eroja.
- Perhesyistä Suomeen muuttaneilla äänestysaktiivisuus oli korkeampaa verrattuna työn vuoksi Suomeen muuttaneisiin.
- Suomen tai ruotsin kieltä osaavat äänestivät muita useammin.
- Kuulumisen kokemus paikallisiin, kuten asuinkuntaan ja suomalaiseen, nosti äänestämisen todennäköisyyttä.

Äänestäminen on tapa vaikuttaa ja toimia osallisena yhteiskunnassa, ja kuntavaalit tarjoavat kansalaisuudesta riippumatta kunnan asukkaalle mahdollisuuden paikallistason poliittiseen osallistumiseen. Suomeen muuttaneilla poliittista osallistumista pidetään yhtenä kotoutumisen osa-alueena (Valaste ja Wass 2019).

Sekä rekisteri- että kyselyaineistojen pohjalta tiedetään, että ulkomaista syntyperää olevilla äänestysaktiivisuus on koko väestöön verrattuna matalampaa (Kuusio ym. 2020a; Valaste ja Wass 2019). Äänestämisen todennäköisyyttä nostaa avioituminen syntyperäisen suomalaisen kanssa (Valaste ja Wass 2019). Lisäksi korkeampi tulotaso ja ammattiasema sekä Suomen kansalaisuus nostavat äänestystodennäköisyyttä joissakin ulkomaalaistaustaisissa maaryhmissä, mutta eivät kaikissa (Sipinen, *tulossa*). Suomeen muuttaneiden äänestysaktiivisuutta kuntavaaleissa sekä siihen liittyviä tekijöitä on aiemmin tutkittu pääasiassa rekisteritiedoilla ja yleistäen tiedot koko maan tasolle. Äänestämiskäyttäytymiseen vaikuttavat kuitenkin myös monet omakohtaisiin kokemuksiin ja asenteisiin liittyvät tekijät, joista saadaan tietoa vain tutkimuksen kohderyhmältä kysymällä. Lisäksi Suomeen muuttaneiden äänestämistä on syytä tarkastella myös alueittain, sillä kuntavaalit ovat hyvin aluesidonnaiset vaalit: valittava valtuusto on kuntakohtainen, ja kuntavaalien luonne vaihtelee paljon asukasmäärältään pienten ja isojen kuntien välillä (Borg ja Pikkala 2017, 9–12).

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan kuntavaaleissa äänestämistä FinMonik 2018–2019 -tutkimuksen kyselyaineistoon perustuen. Kyselyaineiston tietoja peilataan aluksi rekisteritietoihin. Äänestysaktiivisuutta tarkastellaan tämän jälkeen kyselyaineiston avulla suhteessa tärkeimpään maahanmuuttosyyhyn, suomen ja/tai ruotsin kielen taitoon sekä eri ryhmiin kuulumisen kokemuksiin. Tulokset esitellään ikä- ja sukupuolivakioituina.

Kyselyaineistoissa raportoitu äänestysaktiivisuus korkeampaa

Koko Manner-Suomen kattavan kyselytiedon mukaan Suomeen muuttaneista äänioikeutetuista 35 prosenttia äänesti kuntavaaleissa 2017. Osuus on huomattavasti suurempi verrattuna oikeusministeriön vaalitietojärjestelmän äänioikeusrekisterin tietoihin, joiden mukaan ulkomaalaistaustaisista äänesti kuntavaaleissa vain joka neljäs, ja vieraskielisistäkin vain joka viides (Tilastokeskus 2017). Osuuksia ei voi suoraan verrata toisiinsa, sillä niiden kohderyhmä poikkeaa syntymämaahan osalta. Ero äänestysaktiivisuudessa on kuitenkin huomattava, ja poikkeavan kohderyhmän sijaan sitä selittänee aineistonkeruun menetelmä: äänestämistä voidaan pitää sosiaalisesti suotavana käytöksenä, jolloin osa vastaajista vastaa äänestäneensä, vaikka ei todellisuudessa niin tehnyt. Lisäksi kyselyihin vastaavat muita useammin yhteiskunnallisesti aktiiviset henkilöt, jolloin he ovat aineistossa yliedustettuina. (Selb ja Munzert 2013).

Kysely- ja rekisteritiedot olivat samansuuntaisia ikäryhmien suhteen: kyselytiedon mukaan 20–39-vuotiaiden joukossa äänestettiin vähemmän verrattuna 40–64-vuotiaisiin (30 % vrt. 42 %). Myös ulkomaalaistaustan mukaan tarkasteltujen rekisteritietojen perusteella nuoremmat äänestivät vanhempia ikäryhmiä harvemmin (Tilastokeskus 2017). Kyselytietojen mukaan äänestysaktiivisuudessa ei ollut eroa sukupuolten välillä. Maaryhmittäin tarkasteltuna kuntavaalien äänestysaktiivisuus oli erityisen matala Virosta muuttaneilla, joista vain joka viides äänesti kuntavaaleissa (ks. lisää Kuusio ym. 2020a).

Anna Seppänen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Josefina Sipinen

Tampereen yliopisto

Hannamaria Kuusio

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Villiina Kazi

Työ- ja elinkeinoministeriö

Näin tutkimus tehtiin:

FinMonik-tutkimuksen perusjoukon muodostavat 18-64-vuotiaat ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset henkilöt Suomessa. Otos on ositettu satunnaisotanta, jossa Manner-Suomi jaettiin 24 ositteeseen. Ositteiksi muodostettiin 18 maakuntaa ja kuusi suurinta kaupunkia (Helsinki, Espoo, Tampere, Vantaa, Oulu ja Turku). Kustakin maakunnasta ja kaupungista poimittiin vähintään 600 ulkomaalaistaustaista.

Aineisto kerättiin ensisijaisesti verkossa sähköisellä kyselylomakkeella, jota täydennettiin paperilomakkeella, puhelinhaastatteluilla ja Espoossa kotiovikäynneillä.

Vastausaktiivisuudeksi saatiin kaikki vastaustavat mukaan laskien 53,1 prosenttia. Vastausaktiivisuus vaihteli alueiden välillä (46–60 %). Eniten vastattiin Keski-Suomessa ja Pohjois-Savossa (60 %). Pienimmät vastausaktiivisuudet olivat Etelä-Pohjanmaalla ja Varsinais-Suomessa (46 % ja 48 %).

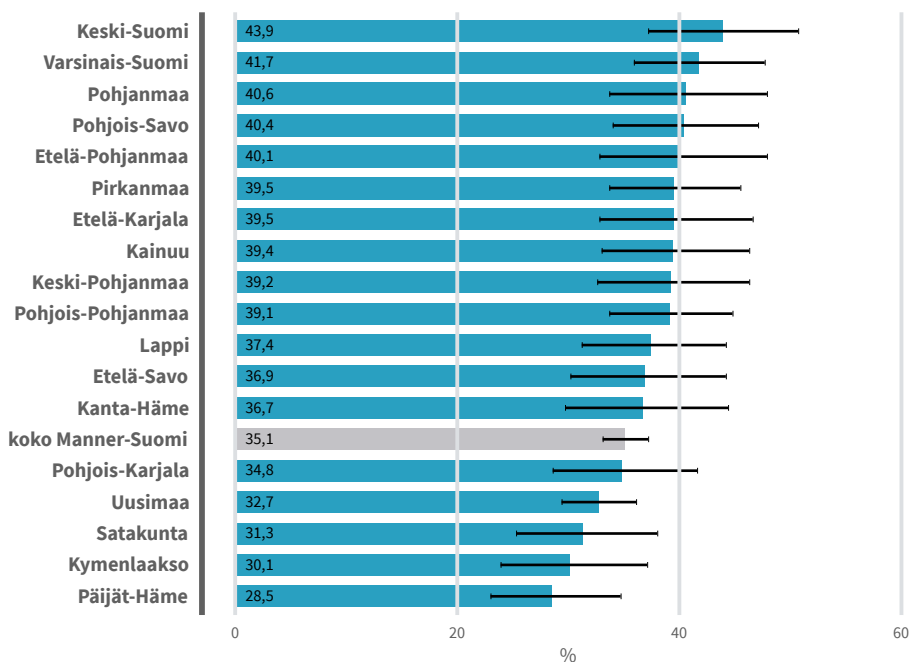
Analyseissa käytettiin painokertoimia ja huomioitiin otanta-asetelma. Lisäksi käytettiin äärellisen populaation korjausta. Osuudet vakioitiin iällä ja sukupuolella, jotta erot niiden jakaumissa eivät vaikuttaisi tuloksiin.

FinMonik-tutkimuksen vertailuaineistona käytettiin Kansallinen terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimuksen (FinSote 2018, Parikka ym. 2019) vastauksia, jotka kerättiin vuosien 2017 ja 2018 aikana.

Äänestysaktiivisuudessa oli alueellisia eroja

Maakunnittain tarkasteltuna äänestysaktiivisuus vaihteli 29–44 prosentin välillä. Keski-Suomessa Suomeen muuttaneet äänestivät aktiivisemmin kuin Kymenlaaksossa ja Päijät-Hämeessä (44 % vrt. 29 ja 30 %).

Alueellisia tuloksia keskenään vertailtaessa on tärkeää huomioida luottamusvälit, jotka kertovat otoksen yleistettävyydestä kaikkiin Suomeen muuttaneisiin. Luottamusvälit kertovat tässä tuloksen vaihtelusta 95 prosentin todennäköisyydellä. Maakuntakohtaisten tulosten välillä ei todennäköisesti ole kyselytulosten perusteella eroa, mikäli luottamusvälit risteävät.

Kuvio 1. Kuntavaalien äänestysaktiivisuus maakunnittain Manner-Suomessa, %, vakioitu iällä ja sukupuolella

Perhesyistä Suomeen muuttaneet äänestivät kuntavaaleissa työn perässä muuttaneita useammin

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa vaihteli Suomeen muuton syyn mukaan: siinä missä perhesyistä muuttaneista yli kaksi viidestä ilmoitti äänestäneensä kuntavaaleissa 2017, vastaava osuus työn tai työnhaun vuoksi muuttaneilla oli 23 prosenttia. Kuntavaaleissa äänestäminen oli perhesyistä muuttaneisiin verrattuna harvinaisempaa myös puolison työn tai opiskelun, Suomen sukuisen paluumuuton ja ennen muuttoa saadun työn vuoksi muuttaneilla (ks. taulukko 1).

Keskeisiä tietokantoja Suomeen muuttaneesta väestöstä

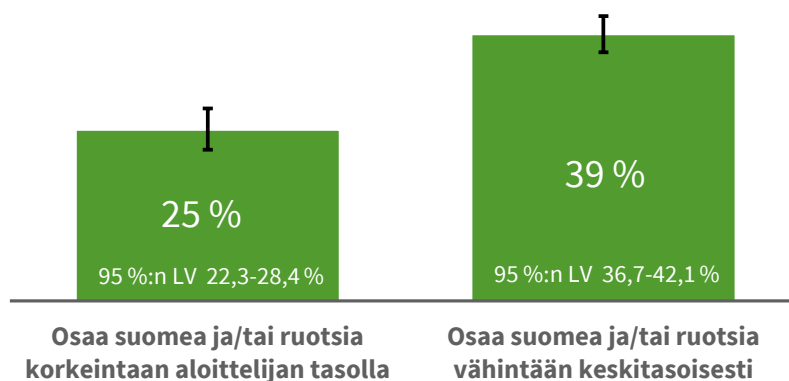
- Ulkomailla syntyneiden terveys ja hyvinvointi:
terveytemme.fi/finmonik
- Kototietokanta ja Kotoutumisen indikaattorit -tietokanta:
kototietokanta.stat.fi
- Maahanmuuttajataustaisen väestön terveys ja hyvinvointi:
terveytemme.fi/maahanmuuttajat

Taulukko 1. Kuntavaaleissa äänestäminen Suomeen muuton tärkeimmän syyn mukaan, vakioitu iällä ja sukupuolella

Suomeen muuton tärkein syy	Kuntavaaleissa 2017 äänestäneiden osuus (95 % luottamusväli)
Perhesyyt (uusi avioliitto, rakkaus)	42 % (38,5–46,3 %)
Oma opiskelu	39 % (32,4–45,4 %)
Pakolaisuus, turvapaikanhaku tai kansainvälinen suojelu	39 % (33,1–45,4 %)
Perheenyhdistäminen	34 % (27,0–40,9 %)
Ennen muuttoa saatu työ	30 % (24,4–35,6 %)
Puolison työ tai opiskelu	29 % (22,2–37,6 %)
Inkeriläisenä tai Suomen sukuisena paluumuuttajana	29 % (23,1–35,0 %)
Työ, työnhaku	23 % (17,1–29,6 %)

Kielitaito sekä kokemus paikallisiin kuulumisesta nostivat äänestämisen todennäköisyyttä

Suomen ja/tai ruotsin kielen osaaminen nosti äänestämisen todennäköisyyttä: kotimaisia kieliä korkeintaan aloittelijana osaavista kuntavaaleissa äänesti 25 prosenttia, siinä missä näitä kieltä sujuvammin puhuvissa äänestäneiden osuus oli 39 prosenttia.

Kuvio 2. Kuntavaaleissa äänestäminen suomen ja/tai ruotsin kielitaidon mukaan, %, vakioitu iällä ja sukupuolella

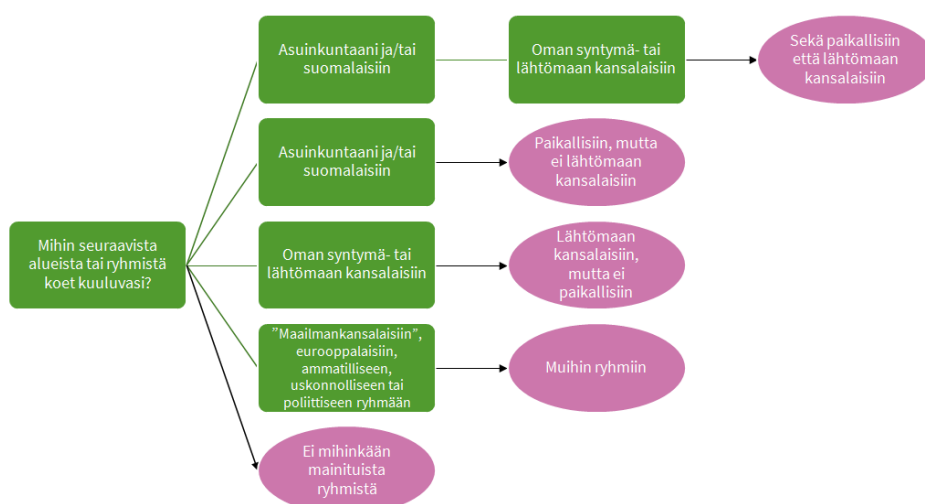
Kokemus kuulumisesta paikallisiin (suomalaisiin ja/tai asuinkuntaan) lisäsi todennäköisyyttä äänestää kuntavaaleissa, eikä samanaikainen kuulumisen kokemus lähtömaan kansalaisiin lisännyt tai vähentänyt äänestämisen todennäköisyyttä (taulukko 2). Niillä, jotka kokivat kuuluvansa muihin ryhmiin kuin paikallisiin, äänestäminen oli harvinaisempaa. Lähtömaan kansalaisiin kuuluvilla ilman paikallista kuulumisen kokemusta oli yhtä matala äänestysprosentti kuin niillä, jotka eivät kokeneet kuuluvansa mihinkään kyselyssä esitellyistä ryhmistä (25 %).

Taulukko 2. Kuntavaaleissa äänestäminen ja kuulumisen kokemus, vakioitu iällä ja sukupuolella

Kokee kuuluvansa	Kuntavaaleissa 2017 äänestäneiden osuus (95 %:n luottamusväli)
Sekä paikallisiin että lähtömaan kansalaisiin	45 % (40,4–50,6 %)
Paikallisiin, mutta ei lähtömaan kansalaisiin	43 % (39,2–46,2 %)
Muihin ryhmiin*	30 % (22,1–38,7 %)
Lähtömaan kansalaisiin, mutta ei paikallisiin	25 % (20,8–29,4 %)
Ei mihinkään mainituista ryhmistä	25 % (17,4–35,1 %)

* Eurooppalaisiin, ”maailmankansalaisiin”, ammatilliseen, uskonnolliseen tai poliittiseen ryhmään

Lähde: FinMonik 2018–2019

Kuvio 3. Kuulumisen kokemuksen luokittelu

Yhteenveto ja johtopäätökset

Tässä esiteltyjen kyselytutkimustulosten pohjalta kuntavaaleissa äänestäminen vaihteli jonkin verran alueittain. Lisäksi äänestysaktiivisuudessa oli vaihtelua maahanmuuton syyn, kielitaidon ja paikallisen kuulumisen kokemuksen mukaan: perhesyistä Suomeen muuttaneet äänestivät työn vuoksi Suomeen muuttaneita yleisemmin; kotimaisia kieliä taitavat äänestivät suomea ja/tai ruotsia taitamattomia enemmän; lisäksi suomalaisiin ja asuinkuntaan kuulumista kokevat olivat aktiivisempia äänestämään.

Alueellisten erojen taustalla olevista syistä Suomeen muuttaneiden äänestysaktiivisuudessa ei toistaiseksi ole tutkittua tietoa. Tiedetään kuitenkin, että Suomeen muuttaneiden väestörakenne vaihtelee alueellisesti muun muassa sosioekonomisen aseman ja syntyperän suhteen (työ- ja elinkeinoministeriö 2020, Kuusio ym. 2020c), jotka ovat eri tavoin yhteydessä kuntavaaleissa äänestämisen todennäköisyyteen (Sipinen, *tulossa*, Kuusio ym. 2020a). Lisäksi koko väestöön perustuvasta tutkimuksesta tiedetään, että asukasmääriltään pienemmissä kunnissa äänestetään perinteisesti enemmän verrattuna isompiin kuntiin (Pikkala 2015, 52–57). Maakuntatasolla vastaavaa ilmiötä ei ole ainakaan selkeästi nähtävillä: vaikka väkiluvultaan suuria kaupunkeja sisältävän Uudenmaan äänestyspro-

sentti oli yksi matalimmista (33 %), ei muiden väkiluvultaan suurien maakuntien (Pirkanmaa, Varsinais-Suomi, Pohjois-Pohjanmaa) äänestysaktiivisuus eronnut tästä tilastollisesti. Lisäksi Varsinais-Suomessa äänestysprosentti oli yksi korkeimpia.

Perhesyistä Suomeen muuttaneiden korkeampi äänestysaktiivisuus selittyy todennäköisesti mahdollisuudella kiinnittyä suomalaiseen yhteiskuntaan puolison kautta (Valaste ja Wass 2019). Lisäksi avioituminen Suomen kansalaisen kanssa viittaa pidempiaikaiseen Suomeen asettumiseen kuin työn perässä muuttaminen.

Kielitaitoon liittyvä tulos ei sikäli ole yllättävä, että suomea ja ruotsia osaaville on tarjolla enemmän tietoa vaaleista, äänestämisestä ja ehdokkaista. FinMonik-tutkimuksen (Kuusio ym. 2020a) mukaan Suomeen muuttaneilla äänioikeutetuilla yleisimpänä syynä äänestämättä jättämiseen oli tiedon puute. Omalla äidinkielellä saatu tieto vaaleista, äänioikeudesta ja ehdokkaista voisi siis kasvattaa Suomeen muuttaneiden äänestysaktiivisuutta. Lisäksi kielitaito voi osalla Suomeen muuttaneista kertoa syvemmästä kiinnittymisestä suomalaiseen yhteiskuntaan, jolloin halu vaikuttaa äänestämällä on oletettavasti voimakkaampaa.

Kokemus paikallisiin kuulumisesta näyttää tulosten perusteella äänestysaktiivisuuden suhteen olennaiselta. Samalla on tärkeää havaita, ettei tätä yhteyttä heikennä se, että kokee kuuluvansa myös oman syntymä- tai lähtömaan kansalaisiin. Kansainvälisessä kotoutumiseen liittyvässä tutkimuksessa on paljon näyttöä siitä, että kokemus kuulumisesta sekä paikallisiin että lähtömaan kansalaisiin on yhteydessä hyvinvointiin (Hou, Schellenberg & Berry, 2018). Suomessa vallitseva kotouttamispoliittinen näkemys on yhteneväinen tutkimuslöydösten kanssa: sen mukaan Suomeen muuttaneille on paitsi tarjottava suomalaisessa yhteiskunnassa tarvittavia tietoja ja taitoja, myös tuettava Suomeen muuttaneen mahdollisuuksia ylläpitää omaa kieltä ja kulttuuria (Laki kotoutumisen edistämisestä, 1 luku, 3 §).

Lähteet

Borg S & Pikkala S (2017). Kuntavaalitrendit. KAKS – Kunnallisalan kehittämissäätiö. Julkaisu 1, Toinen versio. ISBN 978-952-7072-90-5

Hou F, Schellenberg G & Berry J (2018). Patterns and determinants of immigrants' sense of belonging to Canada and their source country. *Ethnic and Racial Studies*, 41, 9, 1612–1631

Kuusio H, Lämsä R, Kazi V, Leeman L (2020a). Sosiaalinen ja poliittinen osallistuminen. Teoksessa Kuusio H, Seppänen A, Jokela S, Somersalo L, Lilja E (toim.). *Ulkomaalaistaustaisten terveys ja hyvinvointi Suomessa. FinMonik-tutkimus 2018–2019. Raportti 1/2020*. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Kuusio H, Seppänen A, Jokela S, Somersalo L, Koskela T & Lilja E (2020b). FinMonik-tutkimuksen perustulokset 2020. Verkkojulkaisu: www.terveytemme.fi/finmonik

Pikkala S (2015). Kuntavaalit ja kuntarakenteen muutos. Acta nro 259. Suomen kuntaliitto. [Viitattu: 16.2.2021]. Saantitapa: <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2015/1666-kuntavaalit-ja-kuntarakenteen-muutos-acta-nro-259>

Selb P & Munzert S (2013). Voter overrepresentation, vote misreporting, and turnout bias on postelection surveys. *Electoral Studies*, 31, 1, 186–196

Sipinen J (*julkaistavana*). Poliittinen osallistuminen osana kotoutumista – maahan muuttaneiden äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa 2017.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Kunnallisvaalit [verkkojulkaisu]. ISSN=2323-1092. Ehdokkaiden Ja Valittujen Tausta-Analyysi 2017, 1. Äänestäneet kuntavaaleissa 2017. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 10.2.2021]. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/kvaa/2017/05/kvaa_2017_05_2017-05-05_kat_001_fi.html

Työ- ja elinkeinoministeriö (2020). Kotoutumisen indikaattorit -tietokanta: työllisyysaste (rek.) [viitattu 17.2.2021].

Valaste M, Wass H (2019). Poliittinen osallistuminen osana kokonaisvaltaista kotoutumista. Teoksessa Kazi V, Alitolppa-Niitamo A, Kaihovaara A (toim.): Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019. Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta. TEM oppaat ja muut julkaisut 2019:10. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. ISBN 978-952-327-487-7.

Muuta kirjallisuutta

Kuusio H, Seppänen A, Jokela S, Somersalo L, Lilja E (toim.) (2020). Ulkomaalaistaustaisten terveys ja hyvinvointi Suomessa. FinMonik-tutkimus 2018–2019. Raportti 1/2020. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Tämän julkaisun viite:

Seppänen A, Sipinen J, Kuusio H, Kazi V (2021). Suomeen muuttaneiden äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa: yhteydet maahanmuuton syyhyn, kielitaitoon ja kuulumisen kokemukseen. Tutkimuksesta tiiviisti 12/2021. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki

**TURVAPAIKKA-,
MAAHANMUUTTO- JA
KOTOUTTAMISRAHASTO**

Euroopan unionin tuella

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

ISBN 978-952-343-637-4

ISSN 2323-5179

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-637-4>